

YAYIN TANITIM

Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2012.

Arş. Gör. Gülümser ÖZERDEN *

Divan edebiyatında metin neşri ve tenkit, önemli olmasının yanı sıra çeşitli problemleri beraberinde getirir. Metin neşri yapan, yapılan neşirler üzerine çalışan birçok araştırmacı bu problemlerle karşılaşır. Metin neşri yapılırken her şeyin belirli bir düzen ve tutarlılık içinde yapılması gerekir. M. Fatih Köksal'ın bu kitabı, metin neşrinde nâşirin düştüğü hatalara dikkat çekerek bu hataları düzeltmek adına tavsiyelerde bulunur. İki ana başlıkta toplanan Köksal'ın makaleleri, metin neşrindeki problemlerle ilgili yerinde ve doğru tespitleri içerir; bu tespitlerle birlikte çeşitli çözüm önerileri okuyucuları bilgilendirir. Kitabın ilk bölümündeki makaleler teori özelliği taşır, ikinci bölümdeki makaleler ise tenkit ağırlıklı olarak öne çıkar.

Metne Dair adını taşıyan ilk bölümde yer alan makaleler şunlardır:

Metin Neşrinin Ana Esasları

Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler)

Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler

Şiir Mecmualarının Önemi ve “Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi” (MESTAP)

* İstanbul Yeni Yüzyıl Üni. ozerdengulumser@hotmail.com

Bazı Beyitlerinden Hareketle Su Kasidesi'ne Yeni Bakışlar

Şeyhî'nin İlginç Bir Mürâcaa Gazeli yahut Metin Neşrinde İmlâ Modernizesine Dair Birkaç Söz

Nâilî'nin Bir Gazeline Şerh

Deneysel Edebiyatın Zirvesi: Ses Âteş, Sûret Âteş, Anlam Âteş

Dost Yazılar ana başlığı altında verilen ikinci bölüm makaleleri ise şunlardır:

Mecmû'atü'n-nezâ'ir'in Neşri Üzerine Notlar

İbni Kemâl Dîvânî'nin Neşri Üzerine Tespitler

Kayserili Belîğ Divançesi Yayınılandı (mı?) veya Bir Raportör Aranıyor

İslâmî'nin Mesnevisi

Divanların Tozunu Silkelerken

Türk Yurdu Dergisinin Yeni Türk Harfleriyle Yeniden Yayınlanması Üzerine

Klâsik Türk Şiirinin Kurucularından İbrâhîm Beg

Yanılıcı Mahlaslar yahut İbni Kemâl'in Ettikleri

Mevlidlerle İlgili Mevcut Malumata Dair Tashihler

İki Kültür Arasında Bir Tür: Tehzil

Köksal'ın kitabına aldığı makalelerin içerikleri ile ilgili ipuçları vermeye çalışalım:

“Metin Neşrinin Ana Esasları”, metin neşri yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında bilgi vererek; nâşir ve neşir ile ilgili özellikleri, metin neşrinde izlenmesi gereken yöntem ve yolu açıklar.

“Metin tamiri nedir?” sorusundan yola çıkarak, metin tamiri yapılırken karşılaşılan sorunları ele alan “Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler)” adlı makale, metin tamirinde teori ve uygulamaya yönelik olarak okurları bilgilendirir.

Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler” makalesinde Köksal, metin neşrinde yapılan vezin yanlışlarına dikkat çeker ve bu yanlışları düzeltme adına tekliflerde bulunur.

Metne Dair ana başlığı altında verilen dördüncü makalede Köksal, MESTAP projesini açıklamasının yanı sıra mecmuaların önemi hakkında, mecmua çalışacak olan araştırmacıları aydınlatıcı bilgiler verir.

M. Fatih Köksal, “Bazı Beyitlerinden Hareketle Su Kasidesi’ne Yeni Bakışlar” adlı makalesinde ise Fuzûlî’nin Su Kasidesi beyitlerinin daha önce yapılan açıklamalarını değerlendirir. Bazı görüşlere katılmayarak aynı beyitlerden hareketle yeni açıklamalarda bulunur. Söz konusu beyitlere daha önce getirilen yorumları ele alan Köksal; bu yorumlarda yanlış olduğuna ya da değiştirilmesi gerektiğine inandığı bölümlere dikkat çeker. Sonrasında ise kendi yorumlarına yer verir.

M. Fatih Köksal “Şeyhî’nin İlginç Bir Mürâcaa Gazeli yahut Metin Neşrinde İmlâ Modernizesine Dair Birkaç Söz” makalesinde; metin neşri yapılırken metnin, Arap harflerinden Latin harflerine aktarılmasındaki problemleri ele alır. Neşrinin yapıldığı metnin, yazıldığı dönemin dil ve imlâ özelliklerini yansıtması meselesine, Şeyhî’nin gazelinden hareketle dikkat çeker.

Köksal’ın şerhte izlediği yöntemi görmek adına “Nâilî’nin Bir Gazeline Şerh” makalesi bizim için örnek olur. Bu makalede Nâilî’nin “oldu andelîb” redifli gazelinin şerhi yapılır. Ön bilgilerde gazelin vezni, Sebki Hindî’nin en önemli temsilcilerinden biri olan Nâilî’nin edebi çizgisi hakkında bilgilere yer verilir. Köksal, beş beyitlik bu gazelin her beyitini günümüz Türkçesindeki karşılıklarını da vererek açıklar.

Batılı kavramların edebiyatımızdaki karşılıklarını verdiği ve divan şiirinde ateş unsuru üzerine değerlendirmeler yaptığı “Deneyisel Edebiyatın Zirvesi: Ses Âteş, Sûret Âteş, Anlam Âteş” makalesinde Köksal, ateş unsurunu Galib ve Mesîhî’nin dizelerinden örnekler vererek anlatır.

İlk bölümdeki makalelerden sonra bizi, Dost Yazılar başlıklı ikinci bölüm makaleleri karşılar. “Mecmû’atü’n-nezâ’ir’in Neşri Üzerine Notlar” ve “İbni Kemâl Dîvânı’nın Neşri Üzerine Tespitler” iki ayrı metin neşri üzerine yapılan değerlendirmeleri kapsar. Köksal, bu iki metin neşrinde yapılan hatalara dikkat çekerek bu hataları düzeltmek adına görüşlerini söyler.

“Kayserili Belîğ Divançesi Yayınımlandı (mı?) veya Bir Raportör Aranıyor” makalesinde ise Köksal’ın yayımlanan divançe üzerinde tespit ettiği hataları görürüz. Köksal bu hataları Yöntem ve Metin hataları olmak üzere iki ana başlık altında verir.

M. Fatih Köksal’ın “tespit ve teklif”i esas alan tenkit yönteminin bir diğer örneğini “İslâmî’nin Mesnevisi” adlı makalesinde görürüz. Bu

makalede Köksal eleştirilerini, çalışmanın metin kısmından ziyade inceleme ve dizin kısmı üzerine yapar; bunun sebebini ise çalışma yapılırken metin kısmında gösterilen titizliğin, inceleme ve dizin kısmında gösterilmemesine dayandırır.

“Divanların Tozunu Silkelerken” adlı makale Lütfi Bayraktar’ın hazırladığı Şeyhülislâm Yahyâ Divanı’ndan Seçmeler kitabı üzerine değerlendirmeler içerir. Köksal, Divan şiirini yeni kuşaklara tanıtip genç nesillere sevdirmeye amacıyla kaleme alınan bu kitabın, amacını tamamlamadığına inanır.

Bu görüşünü dayandırdığı açıklamalarına makalesinde yer verir.

“Türk Yurdu Dergisinin Yeni Türk Harfleriyle Yeniden Yayınlanması Üzerine” adlı makale, Türk Yurdu Dergisi’nin tanıtımı niteliğinde bir makale olup derginin önemi ve misyonu üzerinde durur. Dergiye yeni harflerle basmanın cesurca ve yerinde bir iş olduğunu söyleyen Köksal, metinlerin okunuşlarındaki dikkati çeken hatalara makalesinde yer verir.

“Klâsik Türk Şiirinin Kurucularından İbrâhîm Beg” makalesi 15. yüzyıl şairlerinden İbrahim Beg’i tanıtmaya çalışır; şairin divanı üzerine yapılan doktora tezinden hareketle divanın nüshaları ile ilgili tespitleri içerir.

Mahlası olmayan bir şiirin hangi şaire ait olduğunu tespit etmenin yolları hakkında bilgi veren “Yanıltıcı Mahlaslar yahut İbni Kemâl’in Ettikleri” adlı makalesinde Köksal; İbni Kemâl’in şiirlerinde mahlas kullanmamasının doğurduğu yanlışlara açıklık getirmeye çalışır.

“Türkçenin İlk Mevlid Müellifi Kimdir?”, “Mevlid Literatürü: Türkçe Mevlidlerin Toplu Olarak Gösterildiği Çalışmalar” ve “Türkçe Mevlidler” başlıkları ile mevlidleri üç temel konu üzerinden “Mevlidlerle İlgili Mevcut Malumata Dair Tashihler” makalesinde anlatan Köksal, mevlidlerle ve kendisine mevlid atfedilen şairlerle ilgili tespit ettiği yanlışlara yer verir.

Kitabın son makalesi olan “İki Kültür Arasında Bir Tür: Tehzil”, mizah ve hiciv arasında bir tür olduğu düşünülen tehzil türünü tanıtır. Köksal, tehzil türünün nasıl öne çıktığı ve kullanım sıklığı üzerine değerlendirmelerde bulunur.

Alanın yeni yetişen araştırmacılarına çok yararı olduğunu düşündüğümüz M. Fatih Köksal’ın bu kitabında, her makalenin kendi içerisinde geniş ve açıklayıcı dipnotlara yer verilir. Makalelerin sonunda verilen

kaynakçalar, okurun daha detaylı bilgiye ulaşmasına olanak sağlar. Kitabın iki ana başlıkta toplanması, makalelerin içeriklerini anlamayı ve değerlendirmeyi kolaylaştırır. M. Fatih Köksal'ın bu kitabı Eski Türk Edebiyatı'na kazandırılmış, bilgilendirici makaleler içeren bir kaynaktır. Kitap, İLESAM tarafından verilen 2012 kültür-sanat ödülllerinden Edebî Tenkit ödülüne layık görülmüştür.

